

På flera platser vittnar inristade minnestenar om den trupp som utförde arbetet. Vid Gribbylund i Täby var det Livkompaniet ur Göta livgarde som grävde under några veckor 1907.

HÖGER: Landstormen bildades av de äldre åldersklasserna värnpliktiga och fick ofta nöja sig med den uniformsutrustning som blivit över. Det var landstormen som skulle utgöra den permanenta bemanningen av Stockholms fasta försvar.

PER IKO

FÖRSVARSARKIVET

NÄR KORVLINJEN FÖRSVARADE STOCKHOLM

Under 1900-talets början byggdes ett femtontal befästningar i två linjer söder och norr om Stockholm, för skydd mot "öfverrumpling af huvudstaden". Många av dem går att besöka än idag.

Text Per Iko/Försvarsmakten

KRISARVIVET

För de värnpliktiga som byggde Korvlinjen handlade det i allra högsta grad om manuellt arbete. Bakom ställningarna byggdes anslutningsvägar, som här mellan Näsby och Svalnäs.

FRÅN MITTEN AV 1800-talet började centralförsvarsdoktrinen att spela ut sin roll och huvudstadens betydelse för Sveriges försvar hamna i förgrunden. Flera utredningar genomfördes för att se över både land- och sjöförsvaret. Under Fortifikationsens fältövningar 1897 hade en tänkbar fiende bedömts kunna landstiga på Rådmansölandet eller Södertörn, norr respektive söder om Stockholm. Därför föreslogs en yttre befästningslinje som utnyttjade den kanalisering terrängen mellan sjösystemen. Då skulle ett överraskande anfall mot huvudstaden omöjliggöras, och ge tid åt huvudarmén att insättas västerifrån.

Samma år tillkallade regeringen en befästningskommitté. I direktiven slogs fast att Sveriges fasta försvar skulle utredas

men prioriteras utifrån tillgängliga ekonomiska ramar. Rena kostnadsskäl avgjorde att kommittén 1898 i betänkandet endast förordade en förstärkning av Vaxholmslinjen ut mot havet. Befästningar åt landsidan skulle tills vidare skjutas

att kunna bygga ”halfpermanenta befästningar, afsedda att försvaras af landstormstrupper till skydd mot öfverrumpling af huvudstaden”. Ihop med omfattande markdonationer kunde därmed en utbyggnad av den Yttre huvudförsvarslinjen

Under Fortifikationsverkets fältövningar 1897 hade en tänkbar fiende bedömts kunna landstiga på Rådmansölandet eller Södertörn.

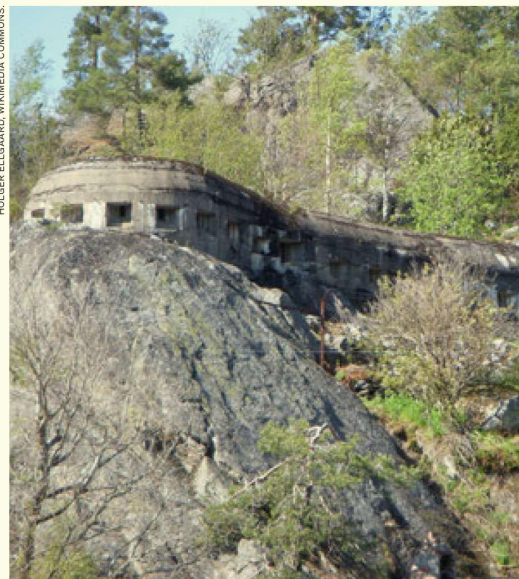
på framtiden, vilket slogs fast i 1901 års försvarsbeslut.

RIKA STOCKHOLMARE BIDROG

SOM EN MOTREAKTION bildades 1902 Föreningen för Stockholms fasta försvar. Tillsammans med Palmqvistska fonden till Stockholms befästning samlades pengar in från välbärgade medborgare i syfte

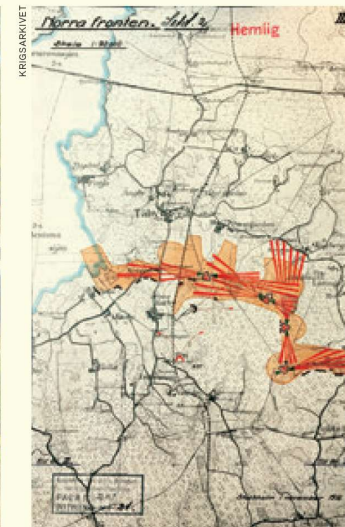
finansieras.

Vid Fjärde arméfördelningen (ungefär motsvarande Mellersta militärregionen) utarbetades detaljerade planer för ett försvar med förberedda fältbefästningar. Ett tungt artilleriförband, Positionsartilleriregementet (A9), upprättades 1903, organiserat på två divisioner om tre batterier.

HOLGER ELLGAARD, WIKIMEDIA COMMONS.

Sundbyfortet på Södra fronten, även kallat Örnästet, byggdes 1915. Det bemannades av en pluton med 42 gevär, fyra kulsprutor och två strålkastare.

Mellan Vallentunasjön och Rönningesjön på Norra fronten anlades fyra fort: Prästgårdsfortet, Skogbergafortet, Gullsjöfortet och Gribbylundfortet. Söder därom precis bredvid Roslagsbanan ligger Karbybatteriet.

Norra fronten sträckte sig från Stora Värtan vid Hägernäs över Vallentunasjön och Upplands Väsby mot Mälaren, medan Södra fronten gick från Fittja via sjöarna Örlången och Drevviken ut i Saltsjön vid Tyresö. Arbetena inleddes 1902 med en batteriställning i Hägernäs och året efter anlades en infanterilinj för sju kompanier i anslutning till denna upp mot Rönningesjön. Värnpliktiga under ledning av fortifikationsofficerare genomförde arbetena, men efter hand användes även civil arbetskraft.

Resultatet var skyttevärn och batteriställningar som var lätta att maskera och svåra att bekämpa. Från första världskrigets utbrott byggdes ett femtontal täckta infanterivärn med gevärsgallerier, kulsprutor och strålkastare. Dessa fort, utförda i betong och armerade

med järnvägsräls och I-balkar, påminde om utlagda korvar, därav populärnamnet Korvlinjen. Hela linjen skulle bemannas av 44 bataljoner infanteri, 13 batterier positionsartilleri, 22 fältartilleribatterier samt 18 kulsprutebatterier, sammanlagt

för. Viss effekt skulle fältbefästningarna ändå ha haft. En fientlig framryckning hade tveklöst fördröjts men till ett högt pris.

Under andra världskrigets beredskap förstärktes Korvlinjen med flera kulsprutenästen.

Som alltför ofta ofta när militära planer realiserades blev Korvlinjen anpassad för det förra kriget.

drygt 40 000 soldater. De sista byggnationerna skedde 1922.

FÖRSTÄRKTES PÅ 40-TALET

SOM ALLTFÖR OFTA när militära planer realiserades blev Korvlinjen anpassad för det förra kriget. Den stridsmiljö som första världskriget gett prov på med stridsvagnar och flygplan hade inte planerats

Beslut togs om ytterligare två försvarslinjer närmare Stockholm: Mellanlinjen över Danderyd – Sollentuna – Barkarby respektive från Mälårhöjden via Älvsjö till Fisksätra, samt Stenstadslinjen i anslutning till tullarna. Endast den senare hann byggas. År 1952 utgick Korvlinjens fort och ställningar ur krigsorganisationen. ◀